

Turun seudun kehitysvammaisten tuki ry:n konkreettisia lisäsehdotuksia Kehitysvammaisten tukiliiton toimintasuunnitelmaan 2019 kohtaan oikeuksien valvonta, toiminnan sisältö ja toteutus

VAMMAISPALVELULAKI

Vammaislakiehdotuksessa on kehitysvammalakiin verrattuna heikennyksiä ja puutteita, joista monet omaiset ovat huolestuneita. Turun seudun, Killin ja Kaarinan kehitysvammaisten tukiyhdistykset laativat yhteisen kannanoton 22.3.2018.

1. Vaikeimmin vammaisten palveluihin on kiinnitettävä enemmän huomiota.

2. Asumisen tuki ja siihen liittyvät palvelut tulee säätää uudessa vammaispalvelulaissa. Nyt kehitysvammaisten asumispalvelut on järjestetty pääosin kehitysvammalain nojalla. Sosiaalihuoltolaissa on riskinä mm. palvelumaksut ja asumispalvelujen harkinnanvaraisuus. Jo nyt eräissä kunnissa järjestetään lievemmin kehitysvammaisten asumispalveluja SHL:n nojalla määräaikaisina asumispalveluina. Tukiliiton lausunnossa 27.6.2017 on käsitelty asiaa, mutta korostamme asian tärkeyttä vielä liittokokoukselle.

3. Päiväaikaisessa toiminnassa pitää palvelut järjestää myös vanhuuseläkeikärajan jälkeen.

4. Vammasta johtuvasta terveydenhuollosta on säädettävä vammaispalvelulaissa.

Kehitysvammaisilla ihmisillä on monesti vammoihin liittyviä sairauksia, joita hoidetaan ja tutkimuksia tehdään usein erityishuoltopiireissä, koska heidän hoitonsa vaatii erityisosaamista. Vaikeimmin kehitysvammaiset eivät aina itse osaa kertoa mikä heitä vaivaa. Varsinais-Suomessa on hyvin toimiva kehitysvammaisten tuki- ja osaamiskeskus (KTO). On tärkeää, että erityishuollon osaamiskeskuksissa (erityishuoltopiireissä) tehtävä moniammatillinen työ palvelisi myös tulevaisuudessa kehitysvammaisia henkilöitä, heidän läheisiään ja **myös palvelun tuottajia.** **Korostetaan, että nyt kehitysvammalaissa** säädetään tutkimuksesta, joka käsittää erityishuollon yksilöllisen suunnittelun ja toteuttamisen edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset selvitykset sekä soveltuvuuskokeet, joista on säädettävä myös uudessa laissa. STM on määrännyt Markku Niemelä toiseksi selvitysmieheksi selvittämään erityishuoltopiirien asemaa.

5. Kehitysvammaisen lapsen päivähoito tulee jatkossakin järjestää tarvittaessa kuntoutuksellisten tarpeiden mukaisesti ja siitä tulee säätää **vammaispalvelulaissa tai varhaiskasvatuslaissa.** Nyt maksuttomasta erityishuollosta on kysymys yleensä silloin, kun lapsi on selkeästi ohittanut varhaiskasvatusta tai kun lapsi on vaikeasti kehitysvammainen ja hän tarvitsee hoitoa nimenomaan vammaisuutensa perusteella (ks. Rätty, vammaispalvelujen soveltamiskäytäntö 2017).

Esitetty laki ei toteuta YK:n vammaissopimuksen kaikkia periaatteita, vaikka vammaissopimuksessa sitä edellytetään.

ASIAKASMAKSULAKI

6. Tulevassa asiakasmaksulaissa tulee säätää palveluasumisen vuokrista ja ateriahinnoista. Yksityisiltä palveluntuottajilta ostetuista palveluista tulee periä asukailta samat maksut ja korvaukset kuin kunnan/maakunnan itsensä tuottamista vastaavista palveluista. Vuokran enimmäismäärä tulee säätää korkeintaan Kelan asumistuen ylärajan suuruiseksi, kuten

järjestöpohjaisilla tuottajilla on käytäntönä. Samaa käytäntöä edellyttää Aran palveluasumisen opas valtion tukemissa kohteissa.

Tämä parantaisi vammaisten, mielenterveyskuntoutujien ja pienituloisten vanhusten taloudellista asemaa ja pienentäisi Kelan asumistuen ja toimeentulotuen kustannuksia.

Ateriamaksujen pitää olla kohtuullisia ja samansuuruisia kunnan/ maakunnan sisällä sekä julkisilla tuottajilla, että yksityisillä palvelujen tuottajilla.

7. Alustava luonnos asiakas- ja potilaslaiksi

Lakiluonnos antaa mahdollisuudet saada tukea alentuneen itsemäärämiskyvyn vuoksi, jos asiakas ei itsenäisesti pysty osallistumaan ja vaikuttamaan palvelujensa tai muiden sosiaalihuoltoonsa liittyvien toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen taikka ymmärtämään ehdotettuja ratkaisuvaihtoehtoja tai päätöksen vaikutuksia.

On hyvä, että lakiehdotuksessa on tarkoitus myös säätää omaisten ja läheisten asemasta päätöksenteon tukemisessa (pykälä 21).

Pykälään 30 yleinen suunnitelma itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi, josta palvelun tuottaja vastaa, tulisi lisätä kohta 10. Siinä tulisi säätää omaisten ja läheisten asemasta päätöksenteon tukemisessa, samoin kuten 21 §:ssä tai ainakin viitattava siihen.

Kehitysvammaiselta henkilöltä voidaan kysyä esim. asumisyksikössä itsemääräämisoikeuden varjolla mielipiteitä, joita hän ei ymmärrä ja jotka eivät ole hänen etujensa mukaisia.

Kyseinen kohta parantaisi asiakkaiden, laillisten edustajien, omaisten ja palveluntuottajien asemaa myös suunnitteluvaiheessa niin, että asiakkaan etu, mielipide ja toivomukset tulevat paremmin huomioon otetuksi asumispalveluissa.

Asiakkaan edunvastaiset päätökset voivat myöhemmin johtaa vakaviinkin mielialahäiriöihin niillä kehitysvammaisilla ihmisillä, jotka eivät aina ymmärrä asian merkitystä.

Esitetään, että liittokokous velvoittaisi liittohallitusta eri lakiehdotusten lausuntojen yhteydessä kiinnittämään huomiota edelläsanoituihin seikkoihin.